

DE ROSDOEK

heemkundige studiekring
DE ACHT ZALIGHEDEN

D E R O S D O E K

aflevering 19,
october 1980

Redactie : Th. van der Aalst, Ganzestraat 17, Hapert
Mevr. Th. Cools-van Son, Antwerpsebaan 9, Knegsel
Mej. C. J. M. Heeren, Wolfshoek 3, Knegsel
H. Huijbers, Weverstraat 10, Steensel
J. J. A. Smetsers, Pottebakker 4, Veldhoven
T. van der Veen, Bospoort 11, Eersel

Administratie : C. H. M. Witmer, Nijverheidslaan 16, Veldhoven

Verzorging : L. Vermeulen, Blokstraat 15, Bergeyk

WERKGROEP VESSEM, WINTELRE, KNEGSEL ZELFSTANDIG !

De tot voor kort binnen onze Kring funktionerende Werkgroep Vessem Wintelre Knegsel, heeft in haar laatstgehouden bijeenkomst besloten om zelfstandig te gaan opereren.

Dit besluit is gevallen na een ruime periode in de welke tussen ons Bestuur en de initiatiefnemers van de Werkgroep herhaald overleg is gepleegd.

Het bleek voor de Werkgroep niet mogelijk om de "spelregels", zoals die voor het funktioneren van werkgroepen binnen het kringverband zijn opgesteld, te accepteren.

Vanwege ons Bestuur werden tussentijds alle hierbij betrokken kringleden op de hoogte gesteld van de gang van zaken.

De meerderheid van de aanwezigen op de eerderbedoelde bijeenkomst heeft gekozen voor zelfstandigheid. Welke vorm men gaat aannemen, Kring of Vereniging, is op dit moment nog niet bekend. Daarover zal nader worden beslist.

Evenmin valt te bezien of een en ander ledenverloop voor onze Kring tot gevolg zal hebben.

Graag wenst ons Bestuur de groep Vessem Wintelre Knegsel veel succes toe bij haar heemkundig werk. Onzerzijds is aan de groep - waar mogelijk en dienstig - alle medewerking toegezegd.

Th.H. v.d. Ven
voorzitter

De volgende Rosdoek verschijnt in januari 1981.
Copy wordt ingewacht tot uiterlijk 1 december 1980
bij één der redactieleden.

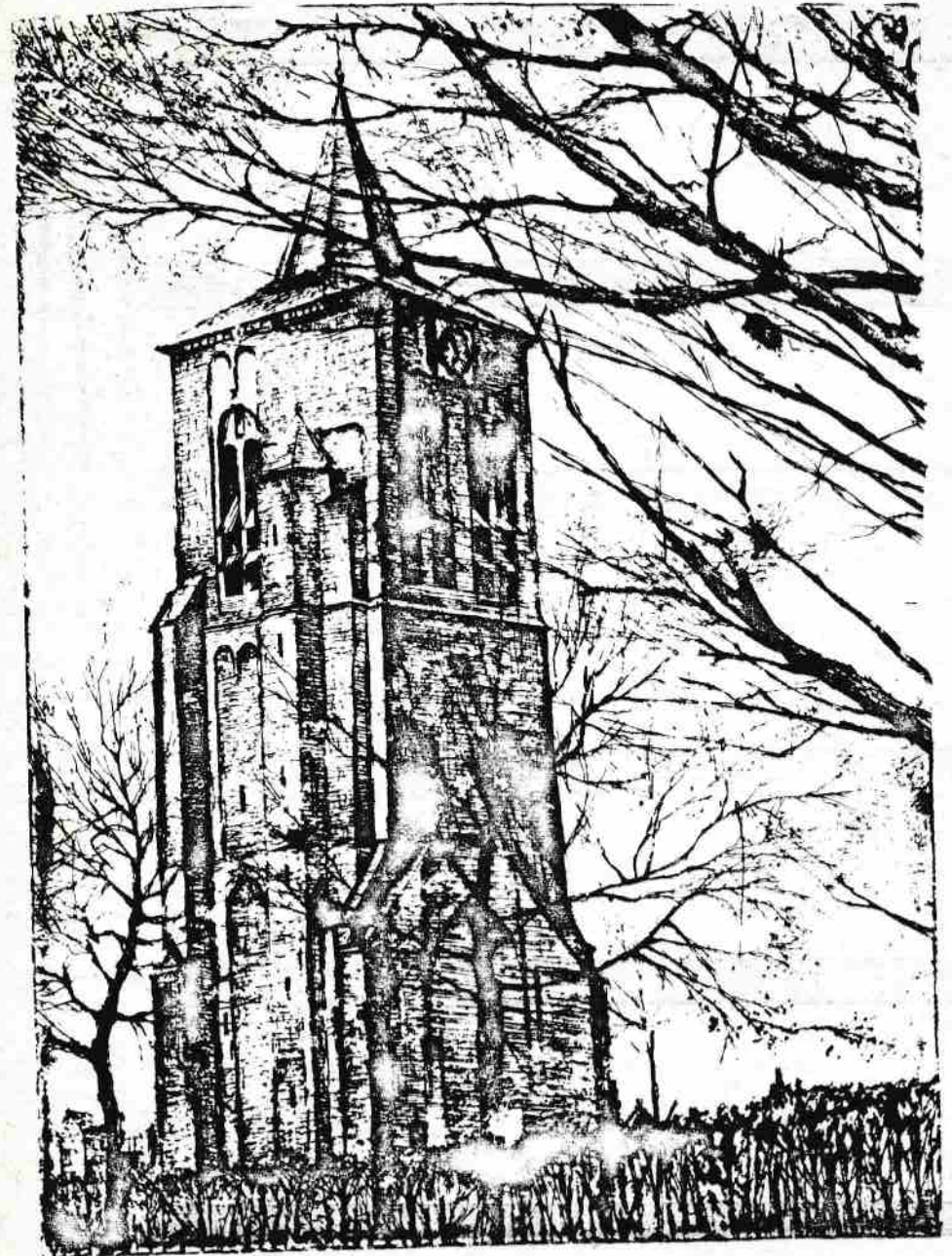
PLANNING VAN ACTIVITEITEN 1980 / 1981

- october 21 Drs. A. Kappelhof : De traditionele landbouw vóór 1880 (lezing met dia's).
- november 18 Mej. Ettema : "Deuren en bovenlichten"
- december 9 Verenigingsavond. Wordt nog verder uitgewerkt.
- 1981
- januari 20 Jaarvergadering met een aanvullend programma.
- februari 24 K. Vermeeren met een lezing over Brabantse kunstenaars (nog niet geheel zeker).
- maart 31 L. van Liebergen : Kerkelijke kunst (lezing met dia's).
- april 18 en april 26 De heer Verhoeven is gevraagd om 2 excursies te leiden door de Geelders te Sint Oedenrode.
- mei 31 Bezoek aan het Museum voor Kerkelijke Kunst te Uden met een rondleiding door de conservator L. van Liebergen.
- juni 21 St. Janstocht.

Er wordt gewerkt aan een aantal lezingen over en excursies naar abdijen, die voor onze streek van belang zijn geweest. Omdat het de bedoeling is om een zo goed mogelijk totaalbeeld over dit onderwerp samen te stellen, zult U in het voorjaar in de gelegenheid worden gesteld om U voor de gehele cyclus in te schrijven. Nadere berichten volgen zo spoedig mogelijk.

Helaas zag het bestuur zich gedwongen de excursie naar Drente, die op 6 en 7 september zou plaatsvinden, niet door te laten gaan. In verband met de kosten van vervoer was hiervoor een aantal van dertig deelnemers noodzakelijk. Helaas kwamen slechts acht aanmeldingen binnen.

Het bestuur.

Barrie Hendrik 1ste 50 veld 100w. dmsel 79.

WITHEREN IN DE KEMPEN

Vroeger werd in onze streek een groot deel van de zielzorg uitgeoefend door Norbertijnen, ook wel Witheren of Premonstratensers genoemd.

Dit is een algemeen bekend gegeven, maar toch is er nog maar weinig concreets van bekend. Voor geïnteresseerde heemkundigen liggen op dit gebied dus nog vette kluiven te wachten in o.a. de archieven van enkele kloosters.

Het bestuur van De Acht Zaligheden vond dat het toch mogelijk moest zijn om wat meer over dit belangrijke stuk geschiedenis te weten te komen. Er wordt nu gewerkt aan een aantal lezingen en excursies over de werkwijze en invloed van de Norbertijnen in onze streek. Dat het bestuur hoopt dat enkele deelnemers aan deze cyclus zo enthousiast worden dat ze zelf gaan onderzoeken, zal wel niemand verbazingwekkend vinden. Wat beslist wel verbazingwekkend genoemd kan worden, is de snelle groei van de kloosterorde der Norbertijnen.

Op ongeveer 35-jarige leeftijd stichtte Norbert van Gennepe in 1120 te Prémonstré (vandaar de naam Premonstratensers) het eerste klooster. Toen hij in 1134 stierf, waren er al ongeveer 100 ! De grootste bloei van de orde is dan ook in de eerste anderhalve eeuw van haar bestaan te vinden. Deze enorme groei is vooral te danken aan de nieuwe inzichten over kloosterleven door Norbert van Gennepe.

Tot dan toe immers waren kloosterlingen alleen monniken die zich geheel binnen de kloostermuren hadden teruggetrokken om zich door gebed, handenarbeid en studie op zelfheiliging en vervolmaking toe te leggen. De zielzorg lag in handen van priesters, die wel bepaalde vormen van gemeenschappelijk leven kenden, maar beslist geen kloosterlingen waren.

De stichter van de Norbertijnen was één der eersten die kloosters stichtte waarin de kloosterlingen tevens zielzorger waren. Deze nieuwe vorm voldeed dus kennelijk aan een grote behoefte : alleen daaruit is de snelle groei te verklaren.

Toch kent de orde nog zuiver "beschouwende" kloosters, namelijk die van de vrouwelijke tak van de orde, de Norbertinessen.

De oudste kloostergemeenschap in Nederland is die van de Abdij van Berne, een Norbertijnerklooster in Heeswijk. Deze orde werd in 1134 opgericht te Heusden. Voor onze streek zijn echter de abdijen van Postel, Averbode, Tongerlo en Floreffe (nu klein seminarie van het bisdom Namen) van meer belang.

Niet minder dan 31 parochies in Noord Brabant werden vanuit deze abdijen bediend, n.l. 18 door Tongerlo, 12 door Floreffe-Postel en 1 door Averbode. Vanuit Berne werden bovendien nog 9 parochies in het huidige Noord Brabant bediend.

Het is dus beslist de moeite waard om de godsdienstige en sociaal-economische invloed van de Norbertijnen te bestuderen. Voor een goed begrip zal het ook nodig zijn om meer te weten van de Norbertijnen zelf : hun regel, kloosterleven en spiritualiteit.

Als alles meezit zult U zich begin 1981 kunnen opgeven voor enkele lezingen en één of twee excursies naar de abdijen. Vanwege het samenhangend geheel kan men niet aan één onderdeel deelnemen.

Hans van Asperen.

---

vervolg van blz. 3

Mej. Th.E.A. Bosman - begeleidster regionale geschiedbeoefening - tel. 073-139484, postbus 1104, 5200 BD 's-Hertogenbosch.

Opgave kan ook aan genoemd adres geschieden.

Het bestuur.

EEN VERKENNING VAN DE STEENSELSE ONDERWIJSGESCHIEDENIS

1. Schoolgebouwen en onderwijzerswoning.

De oudst bekende school in Steensel stond vlak bij de kerk, bij het kerkhof, ten zuidoosten van de voormalige kerk. Voor de bijbehorende onderwijzerswoning bedroeg de huur f. 2,50 per jaar.

In 1823 werd een "nieuwe" school met bijbehorend schoolhuis betrokken aan de Schulteweg, op de plaats van de huidige huizen met nummer 8 en 10. Voor die tijd was dit pastorie en eigendom van het plaatselijk armbestuur. Feitelijk was het niet meer dan een boerderij. Er werd voor f. 375,- aan verbouwd.

In 1848 werd ze aangekocht door het gemeentebestuur. De toenmalige onderwijzer Rademakers was tevens boer. De school bestond uit niet meer dan een 1-klassig vertrek. Dat dit geen ideale onderwijsruimte was laat zich raden. De verwarming bestond uit een haardvuur dat gestookt werd met hout en klotturf uit het Gagelgoor.

In 1884 werd begonnen met de bouw van een andere school. De aanneemsom bedroeg f. 2339,-. Aannemer Chr. Jonkers uit Oerle moest voor dit bedrag tevens de voormalige school met schoolhuis verbouwen tot een beter ogende onderwijzerswoning.

In 1885 werd deze school betrokken. Onderwijzer was toen P. Cox, schrijver van "Het lied van de Steenselse toren".

Het gebouw had slechts 1 lokaal, dat in tweeën gedeeld werd door de schoolbanken tegenover elkaar te plaatsen. Als verwarming dienden twee potkacheltjes; water was er niet aanwezig. Het gebouw bestaat nu nog en wordt bewoond door de familie Fierloos (Schulteweg 12).

In 1913 moest de schoolopziener (inspecteur) evenwel tot de conclusie komen dat het gebouw niet meer aan de toen geldende eisen voldeed. Bovendien was het te klein geworden. Een voorlopige oplossing werd gevonden door de laagste klassen onder te brengen in het patronaatsgebouw, dat links voor de kerk op het huidige kerkplein stond.

In 1916 kocht het gemeentebestuur voor f. 1200,-

grond aan op de hoek Knegselseweg/Eindhovenseweg, om daar een nieuwe school te bouwen. ($\frac{3}{4}$ ha).

Door gebrek aan financiën en door de tijdsomstandigheden moest de bouw van de school worden uitgesteld. In 1921 werd de lang verwachte goedkeuring voor de bouw van een nieuwe school met onderwijzerswoning gekregen. Het was een 2-klassig schoolgebouw. De bouwtekening hiervan bevindt zich in het voorlopig geïnventariseerd gemeentearchief onder nr. 1020.

De bouwwerkzaamheden werden uitgevoerd door de firma v.d.Berg uit Dongen voor f. 32.402,-. Omdat de gemeente over onvoldoende financiën beschikte, kocht het toenmalige hoofd der School Somers de onderwijzerswoning voor f. 9.360,-.

Het oude schoolhuis werd voor f. 2.680,- verkocht. Het verlaten schoolgebouw heeft nog tientallen jaren dienst gedaan als verenigingsgebouw. In voorkomende gevallen werd er ook 's middags om 1 uur de rozenkrans gebeden voor ernstig zieken of stervenden.

Het nieuwe schoolgebouw werd 1 juli 1922 officieel geopend. Door uitbreiding van het aantal leerlingen is er rond 1929/1930 een lokaal bijgebouwd.

Tijdens de bevrijding (1944/1945) is er wederom enige tijd gebruik gemaakt van het patronaatsgebouw bij de kerk omdat de Engelsers in de school waren ingekwartierd.

In het begin van de vijftiger jaren begon de behoefte te groeien voor een aantal verbeteringen aan de bestaande school. De kosten werden begroot op f. 26.396,53. Gaandeweg kwam men evenwel tot de conclusie dat het beter was een nieuwe school te bouwen.

In 1955 waren hiertoe de plannen gereed, zij het dat er verschil van mening rees welke architect het meest in aanmerking kwam; de heer Van Buul of de heer v.d. Sluis. De laatste won het pleit.

Gedurende 1958 werd de bouw uitgevoerd door de firma Peeters-Jansen uit Steensel. Voor een bedrag van f. 170.579,85 was de school gereed.

Op 7 januari 1959 was de vierklassige hallenschool gebruiksklaar. Later werd de onderwijzerskamer en bergruimte verbouwd tot klaslokaal. Ook werd enige tijd gebruik gemaakt van een kamertje in het gemeenschapshuis. De grote zaal van dit gemeenschapshuis heeft

vanaf de totstandkoming in 1966 tot aan de gebruikname van de nieuwe gymzaal dienst gedaan als gymlokaal.

In 1971 werd wegens ruimtegebrek naast het bestaande schoolgebouw een demontabel complex (systeem Jarino) neergezet, waarin tevens de kleuterschool werd ondergebracht. (De integratie kleuterschool - lagere school in Steensel werd toen reeds op gang gezet. Eén bestuur, één oudercomité, één gebouw en één team).

Het schoolgebouw uit 1958 zou evenwel geen lang leven beschoren zijn. Eén van de aannemers uitte reeds tijdens de bouw zijn bedenkingen inzake fundering en dakconstructie. Later zou blijken dat hij het bij het rechte eind had. Het gebouw begon te scheuren en kreeg hierdoor lekkages, terwijl de verwarming hierdoor in het ongereede geraakte. Bij tijd en wijle werd met medewerking van het gemeentebestuur wel de nodige reparatie verricht, maar het bleef lapwerk. Dit heeft geleid tot de totstandkoming van het fraaie nieuwe scholencomplex annex sporthal aan het Hoogeind en is de oude school afgebroken. Een gedeelte van het Jarinocomplex werd in gebruik genomen als peuterspeelzaal en leslokaal voor de muziekschool.

Wellicht wordt er op de plaats van de oude school een dorpsplein ingericht, zodat de perikelen met het oude gebouw snel vergeten zullen zijn en met terechte trots gewezen kan worden op de fraaie nieuwe onderwijsvoorziening die nu tot stand is gekomen.

2. Salariëring onderwijzers.

Vanaf 1700 tot rond 1850 bedroeg het jaarsalaris f. 200,-. Dit bedrag werd verkregen uit de opbrengst van de door de regering in beslag genomen goederen van de kerk en de abdij van Postel. Voorts ontving hij van gemeentewege een jaarlijks bedrag van f. 36,- onder de titel "corporeel". Hiervoor moest de onderwijzer zorg dragen voor onderhoud van het uurwerk van de toren en dit tijdig opwinden.

In 1877 bedroeg de jaarwedde f. 400,-. Zoals we reeds eerder zagen moest de onderwijzer er wat bij doen om aan de kost te komen, bijv. boeren.

P. Cox was om deze reden organist in Steensel en Knegsel,

terwijl een dochter van hem borduurwerk verkocht en een zoon schoenen repareerde.

In 1919 verdiende het hoofd der school f. 883,33½ en de hulponderwijzer f. 166,66½ per jaar.

In 1923 verdiende het hoofd f. 3.956,- en de andere onderwijskracht f. 1.430,- per jaar.

Dit bleef nagenoeg zo tot het einde der 2e wereldoorlog. Hoofdonderwijzer L.J. Somers had als bijverdiens- te gedurende vele jaren het voeren van allerlei administratie ten behoeve van de boerenbond. Hij behoefde dit evenwel niet meer te doen om den brode, maar vanwege zijn kundigheid.

3. Enige jaartallen i.v.m. de algeme onderwijsgeschiedenis.

- 1655 Regeling onderwijs voor de generaliteitslanden.
- 1801 Onderwijswet van J.H. van der Palm.
- 1848 Onderwijswet van Thorbecke.
- 1900 Invoering leerplicht.
- 1920 Openbaar en bijzonder onderwijs gelijkgesteld.
- 1928 Op 1 april wordt de school van Steensel veranderd van openbare naar bijzondere.
- 1958 Wijziging leerplichtwet van 1920.

4. Op school rond 1880.

De schooldag begon met godsdienstles van 08.15 - 08.45 in de kerk.

De lessen waren voor de 1e en 2e klas van 09.00 - 11.00 en van 14.00 - 16.00.

Voor de anderen van 09.00 - 11.30 en van 14.00 - 16.30.

Voor de meisjes was er buitendien 's zaterdags van 09.00 - 11.00 uur handwerkles en gedurende de wintermaanden ook donderdags van 17.00 - 18.00 uur.

Op maandag, woensdag en vrijdag kregen kinderen die van school af waren van 17.30 - 19.00 uur zgn. herhalingsonderwijs.

Het aantal klassen bedroeg 6, verdeeld in 2 groepen, in 1 lokaal.

De ene groep zat met het gezicht in tegengestelde richting van de andere.

De vakken die werden onderwezen waren : aanschouwing (via een voorwerp of illustratie werd verteld over

hetgeen vertoond werd), lezen, schrijven, rekenen, vormleer (opvoedkunde + ritmische gymnastiek), aardrijkskunde, natuurkennis, zingen en vertellen. De leerlingen der verschillende klassen waren door elkaar bezig met deze vakken.

Schrijven leerde men op een voor ons wat vreemd aandoende manier. De onderwijzer gaf hierbij de maat aan bijv. "tip en zweep en strik op, een boog en stok op, een zweep en haak op".

Het resultaat was het woord "aap" in het sierlijke handschrift van vroeger.

Buiten enkele schoolboekjes bestonden de leermiddelen uit een telraam, maten en gewichten en een landkaart van Nederland en Europa. Uit rapporten van de schoolinspectie blijkt dat dit pakket, hoe klein ook, niet altijd voorhanden was. De leerlingen beschikten enkel over een schrift met pen en een lei met griffel. Het vroeger overbekende attribuut van de schoolmeester, de stok, zal wel niet ontbroken hebben.

Het aankweken van respect voor het gezag en het aanwezig zijn van goede orde werden in die tijd n.l. meestal hoger aangeslagen dan het vergaren van kennis.

5. Kaleidoscoop van enkele bijzonderheden.

Zoals wellicht niet iedereen bekend is behoorden de onderwijzers vanaf de vrede van Munster tot het jaar 1822 tot de protestantse kerk. Zij werden aangesteld door de Staten Generaal in hun kwaliteit van bestuurder van de generaliteitslanden. 's Lands bestuur dacht hiermee in onze streken het protestantisme te kunnen verbreiden. De inwoners waren hiermee evenwel niet zo ingenomen en pleegden lijdelijk verzet. Begrijpelijkerwijs had dit allerlei consequenties. Een er van was dat, mede door de armoedige omstandigheden alhier, de kwaliteit der aangestelde onderwijzers naar gelang was. Van Dirck van Gennip schrijven burgemeester en schepenen van Steensel in 1699 : "Dirck van Gennip niet wel bij sinnen is, en dickwils met ontstelt hoofd is loopent, sulcx dat denselven langen tijt in 't Postelhuis is gebonden ende bewaert geweest, alles van sijnen lijve verscheurende, en voor geck lanx de straeten lopende".

Hij was ook regelmatig voor langere tijd buitendorps, waardoor school en schoolhuis aan vernielingen onderhevig waren.

Een schrijven van de provincie aan het dorpsbestuur van 6 november 1795 vermeldt o.m. het navolgende : "En opzigtelijk uwen schoolmeester Adam Dankaerts zult ulieden ter onzer vergadering, bij declaratie van eenen medicinae Doctor, de bewijze van deszelfs innocent zijn produceeren; ten einde alsdan te kunnen worden geauthoriseerd om eenen anderen bekwaamen schoolmeester te benoemen en aantestellen".

De eerste katholieke onderwijzer was eerder genoemde Th. Rademakers. Over hem was men blijkbaar ook niet zo erg tevreden. Zowel de leden van de op het plaatselijk onderwijs toezichthoudende commissie, als de inspecteur van het onderwijs geven hieromtrent schriftelijk blijk.

De laatste schrijft o.m.: "Mijn hoofdbezwaren tegen Rademakers zijn over : volslagen gebrek aan orde en verregaande onreinheid, zo in zijne school als op zijne kleding; dit laatste zoodanig, dat hij - althans bij mijne bezoeken - telkens het voorkomen van een echt landloper had".

Nu kan men deze en andere zaken niet los zien van de toenmalige tijdsomstandigheden. Zowel de gemeente als de dorpelingen waren straatarm. Genoemde Rademakers was om de kost te kunnen verdienen naast onderwijzer ook boer. Blijkbaar nam hij niet de moeite om zich naargelang zijn arbeid om te kleden.

Ingevolge de heersende armoede was ook nagenoeg niemand in staat om schoolgeld te betalen, hetgeen in 1876 resulteerde in een verzoekschrift aan de koning tot algehele ontheffing om schoolgeld te betalen en ter verkrijging van subsidie.

In dit schrijven staat de navolgende alinea : "dat de ingezetenen alhier meestal zijn kleine, mingevoede boertjes en men daarenboven een aantal wevers aantreft, die niet in staat zijn, hunne veelvuldige en aanzienlijke plaatselijke belastingen te betalen, terwijl het tevens ondoenlijk is, omrede de zoo ongunstige jaren denzelve op den ouden voet te blijven heffen, hetgeen de ondervinding alreeds heeft geleerd, voornamelijk

doordat de voortbrengselen van de landbouw op de hier zo hoog gelegen gronden alsmede de weverij, welke thans bijna geheel stil staat, zeer zijn achteruitgegaan". Het onvoldoende beschikbaar zijn van geldmiddelen duurde nog geruime tijd. Rapporten van de inspecteur van 1908 en 1910 getuigen hiervan. Hij maakt gewag van gebrek aan leermiddelen, de slechte staat van de onderwijzerswoning en het schoolgebouw, gepaard gaande met verregaande vervuiling ingevolge het feit dat de school niet gepoetst werd.

Er was bijv. in twee jaar tijds niet geschrobd en de ramen waren zo vuil dat er onvoldoende licht binnenkwam. Hij vraagt het gemeentebestuur dan ook dringend hier iets aan te doen. Voor de onderwijzers en de kwaliteit van het onderwijs heeft hij enkel lof.

Dat het voor de gemeente ook niet eenvoudig was om de nodige financiën voor onderwijsdoeleinden ter beschikking te stellen blijkt uit het feit dat gedurende ongeveer honderd jaar ongeveer de helft van de gemeentelijke uitgaven aan onderwijs werden besteed. Men beschikte zelf over onvoldoende middelen. De totale gemeentelijke uitgaven bedroegen in 1876 f. 3.210,19; onderwijs kreeg hiervan f. 1.254,-. In 1900 f. 4.035,44; onderwijs kreeg hiervan f. 1.845,34½.

P.S.

Zoals de titel van dit stuk schoolhistorie reeds aangeeft, beoogt het niet om volledig te zijn, mede doordat dit een studie van langere duur zou vergen. Naast mondelinge informatie werd van de navolgende bronnen gebruik gemaakt :

Gemeentearchief Eindhoven; Gemeentearchief Eersel; Archief N.C.B. afd. Steensel; Archief C. Rijken (Stichting Elcha, Bergeyk); Archief R.K. Basisschool Steensel; het boek "Lager onderwijs in de spiegel der geschiedenis, 1801-1976" door J.H. Meijsen; en het boek "Duizel en Agio sinds 1904" door M.C.A. van der Heijden.

H. Huijbers.

MUSEUM "DE ACHT ZALIGHEDEN"

Het museum "de Acht Zaligheden" is gevestigd in een boerderij, gelegen aan de Kapelweg 2 te Eersel. Deze boerderij, die tot voor enige jaren nog bewoond was, is daartoe geheel gerestaureerd, waarna de opening van het museum plaatsvond op 19 april 1980.

foto : G. Remery, Eersel

In het museum vinden gebruiksvoorwerpen, gereedschappen, landbouwmachines en afbeeldingen een plaats, die een indruk weergeven van het typische boerenleven in de Kempen, zoals dat door vele Kempenaren nog beleefd wordt. Het woongedeelte van het museum is weer ingericht, zoals het volgens onze grootouders was, met een goeikamer, woonkeuken en opkamer. Vooral de woonkeuken met zijn platte buis nodigt uit om even aan de grote tafel te gaan zitten en het typische Brabantse sfeertje te proeven.

Het doel van het museum is dit verleden, dat anders snel vergeten zou raken, voor de toekomst vast te houden.

Deze weergave stelt de bezoekers in staat zich in te leven in de omstandigheden van het boerenbedrijf van weleer. Het vergelijk van toen en nu zal u verrassen.

" dat de hoofdelijke omslag, men moet ronduit zeg-
" gen, en zoo als een ieder ook kan nagaan, tot drukking
" en achteruitgang der ingezetenen op f 553,47 moet ge-
" heven worden, terwijl het schoolgeld hetwelk uit nood-
" zaak voor den finantieelen toestand der gemeente en
" almede tot drukking der ingezetenen wordt geheven,
" cirka f 100.- per jaar opbrengt, terwijl tevens hier-
" bij mag worden aangestipt dat er thans een groot aan-
" tal kinderen kosteloos onderwijs geniet hetgeen na-
" tuurlijk tengevolge heeft, dat de betrekkelijke kos-
" ten van uitgaven niet - doch de inkomsten daaromtrent
" wel verminderen;

" dat alle bezittingen dezer gemeente bestaan in
" eene kleine uitgestrektheid hooggelegen heide- of
" zandgronden, waarop alle mogelijke heffingen en ver-
" koopingen gedaan worden, die, door elkaar genomen
" geen f 300.- per jaar opleveren;

" dat in de begrooting dezer gemeente voor den
" dienst 1876 in welke de onvoorziene uitgaven op hoog-
" stens f 68.- zijn uitgetrokken kunnen worden en slechts
" sluit met een saldo van f 0.19½, onder hoofdstuk 4,
" rubriek ontvangsten is opgenomen eene som van f 200.-
" wegens bijdragen door het Rijk en de Provincie, in-
" gevolge art. 36 der onderwijswet;

" dat wij, almede om den ongunstigen finantieelen
" toestand, buiten staat zijn, eenigzins in het hoog
" noodige van de brandweer te kunnen voorzien; deze be-
" staat hier slechts in eenige ladders en brandhaken;

" dat deze gemeente nog is bezwaard met eene schuld-
" vordering ten haren laste, welke alleen is ontstaan,
" ten gevolge van het bouwen van een schoollocaal onder
" Steensel;

" dat wij, met de gewone kosten van het lager on-
" derwijs (hoofdstuk 6 der genoemde begrooting) welke
" voor twee scholen en personeel in deze arme gemeente
" jaarlijks minstens de aanzienlijke som van f 1254.-
" beloopt, zeer zijn gedrukt, en wel meer dan wij dit,
" de bevolking of gegoedheid in evenredigheid genomen,
" bij eenige andere gemeente hebben kunnen nagaan; ter-
" wijl hierbij nog moet worden gevoegd, dat bij deze
" som slechts f 50.- is begrepen voor onderhoud van
" twee onderwijzerswoningen en twee schoollocalen, wel-

" ke som hiervoor dan nog als het ware onvoldoende
" moet worden geacht;

" dat de uitgaven dezer gemeente jaarlijks worden
" geraamd op f 3210.19½, waarvan minstens f 1254.- al-
" zoo 40% aan de gewone kosten van onderwijs moet wor-
" den uitgegeven;

" dat wij mitsdien geheel onvermogend en buiten
" staat zijn (trouwens zoo als bij onderzoek zeer duide-
" lijk zal worden ingezien) om de gewone uitgaven we-
" gens kosten onderwijs zonder bijdragen te kunnen doen
" en had men de bijdrage ad f 100.- in 1875 daaromtrent
" niet mogen ontvangen, wij zouden al evenmin die kos-
" ten over het vorig jaar hebben kunnen bestrijden;

" redenen waarom de raad der gemeente Duizel en
" Steensel zich in de noodzakelijkheid bevindt, zich
" tot Uwe Majesteit te wenden, met het nederig verzoek,
" dat het Uwer Majesteit moge behagen, de gemeente
" Duizel en Steensel voor de dienst 1876 in de kosten
" van het openbaar lager onderwijs ad f 200.- in de
" begrooting voor ontvangst opgenomen, de zoo hoog
" noodige bijdragen te willen doen bevelen.

" 't Welk doende enz.

" De raad der gemeente Duizel en Steensel

" De burgemeester

" De Secretaris

SKIELDERÉEJE WEEZE KEKE

Ik en ons Triejn zèn ezondag ne de skielderéeje weeze kéke, van die tentoanstelleng witte wel. 'W hon toch niks te doewn en toen zèn 'w mèr 'n ènd de bossen in gewandeld. En zodoende kwom'w nèffe de Ploewg en dur wos die tentoanstelleng. Dè hodd'in de krant kanne lèze. 't Kostte niks en dè wos nog meeval, en 'w hebbe héveg gelaage. Gedomme, dè hodde moete ziejn. D'r honk e skielderéej, dur gonk't teminste vur dur, en dur hom ze me toch ne vèrref opgesmorst, mee heel potte ! Mèr oew dè g'ok keekt, ge zaagt'r niks in. Ik zee tegen ons Triejn, zó kan ik 't ok wel. En dan moete wete wasse vur zo'n dink vroege. Twaalefhonderd guldies ! Ik docht be m'n aage, in gin twaalefhonderd jaor ! D'r zaot meskien vur zeuve stuiver vèrref op en dur zóvvel gèld vur dörreven te vraoge. 't Wos skand. Ons Triejn zee, ès ge vur't zèllefde gèld vèrref kocht, dan kos d'r wel 'n hil straot mee opvèrreve, binnen en buite. Gedomme nog nie henne. En dan honk 'r nog 'n plaot, gelèek in't zwart, mee onderon iejt ronds. Ziede ge wa 't'r op sti, zee'k tegen ons Triejn. Ik zoo't nie kanne zegge, zisse, mèr ès ge lank genug keekt, dan zodde zegge dè't e sort pèerdekont wos. 'n Pèerdekont wél, en dan is't nog mèr 'n hallef, vur aacht honderd guldies. Gedomme nog nie henne, dur kande'n ècht pèrd vur koape en wie wil zo'n nuttighè in haus ? Dan ziej ik liejver e skielderéej lak wèllie hebbe, dè's teminste 'n écht, mee haai en skaop' 'rop. Dè hebbe wèllie nog gekrege toe 'w getröwd zèn en dè kostte tóen nog gin driej guldies. En dan moesd'is ziejn wa'n lijst dètt'r um zit. Hier slon ze mèr 'n panlat um en't is klaor. Nee, ik vèen't niks. Nou moet ik nie zegge dètter gin skon dinger be honge, want die lappe, die ze gebrduurd hon, die vond ik evél toch nog nie zo lillek, dé kos nog iejt. Ik wil nie zegge, ès ge dè géer zie, dègge zoiejt nie in haus zoodt willen hebbe, mèr dan moet'r eigelek toch ok wir 'n haus ne hebbe dètter be paast. Es ik skilder wos, dan zoo ik iejt hil anders skilde-

re. Ik zoo landskappe mee skaop' en haai skildere, van die paarse mee bérrekebeum', dè vèen ik nou immel skon. Ons Triejn ok, die zoo liejver zó iejt ziejn hange ès dè gesmors mee al dieje vèrref. Vruuger kozze ze toch hil anders en hil wa bèter skildere, maan ik. Mèr nou moet ik 'r be zegge, dè'k nievel verstand heb van skilderwèrrek en 't kan hil goed zèn, dè'k 't nie ziej wa'k 'r in móet ziejn, dé kan hil goed zèn. De jong van ons keinder brengen èt de skool aventoew ok wel is iejt mee dèsse gevèrrefd hebbe. En dè vèen ik skon. Want ge kant ziejn wat'r op sti, mènnekes, beum', koei en pèerd' en ik weet zéker ès diej kunstmaokers zoiejt zoo'n skildere en ze vroege d'r noe zovvel gèld vur, dèsse meer zo'n verkoape ès zo. Mèr ze moeten't zèllef wete, ik gèef ze mèr ne goeie raod, en ès ze liejver 'n pèerdekont skildere, dur ge van moet denke, is't 'r nou een of is't 'r nou gin, dan lot ze mèr doen. Mèr ik moet van al die kunst niks hebbe. Dè zal ik 'w wél vertelle. Zèllef heb ik ok e kunstgebit, en aventoew ès't zowa zit te vringe, dan denk ik wel is, dalek vát ik 't en dan gój ik 't zo wèed ès 't vliejge wil.

Joh. C. Biemans

Uit:

EEN BUNDELTJE LIEDEREN

in de buurt van den Brembos saamgelezen
voor het merendeel van ouds gerenommeerd
en reeds veelmaals beproefd op de
werkkampen van BRABANTS HEEM.

EENS MEIENMORGENS VROE.

Was ie upghestaen;
In een scoen boemgaerdekin
Soudic spelen gaen,
Daer vant ic drie joncfrouwen staen,
Si waren so wale ghedaen.
Dene sanc voren, dander sanc na:
Harba lorifa, Harbalorifa, Harbalorifa.

Doe ic ersach
Dat scone cruut
Ende ic verhoorde
Dat suete luut
Vanden magheden fijn
Verblide dat herte mijn
Dat ic moest singen voor ende na:
Harbalorifa, Harbalorifa, Harbalorifa.

Doe groett'ic d'alrescoenste,
Die daer stont,
Ic woude se cussen
An haren mont
Ic liet mine arm ommegaen
Si was er so wale ghedaen
Si sprac: "laet staen, laet staen":
Harbalorifa, Harbalorifa, Harbalorifa.

